

UKON

Universitair
Kennisnetwerk
Ouderenzorg
Nijmegen

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
UKON in 2020	4
Ons verhaal	5
<i>Onze missie</i>	6
<i>UKON: een duurzaam netwerk</i>	7
<i>'Hier doen we het voor'</i>	8
<i>Dagelijks bestuur</i>	10
<i>Organogram</i>	11
Speerpunten	12
<i>Wetenschappelijk onderzoek</i>	13
<i>Onderzoek in de praktijk</i>	22
<i>De kracht van leren</i>	25
<i>Samen met cliënt en mantelzorger</i>	27
<i>Wetenschap binnen de V&V</i>	29
<i>Kennis delen en leren van elkaar</i>	32
<i>Resultaten in de praktijk</i>	36
Samenwerking	40
Contact & informatie	40

“Nog nooit was het zo moeilijk om het welbevinden van onze cliënten te behouden als in 2020. De verpleeghuiszorg heeft echter ook enorme veerkracht laten zien. Daar mogen we trots op zijn”

Voorwoord

COVID-19 drukte een enorme stempel op het jaar 2020. Voor velen voltrok zich in het verpleeghuis een stille ramp, het welbevinden van bewoners en hun naasten en professionals stond onder druk en het debat over de balans tussen veiligheid (infectie- preventie) en kwaliteit van leven is op scherp gesteld.

Maar het virus bracht zowaar ook positieve kanten met zich mee. De lockdowns hebben technologie voortgebracht die eerder nog maar mondjesmaat werd gebruikt. Zoals de slimme bril, waardoor zorg op afstand mogelijk is. En de afname van prikkels heeft voor mensen met ernstige dementie eerder tot een afname dan tot een toename van probleemgedrag geleid. Ook hebben de verpleeghuizen in een hoog tempo beleid kunnen ontwikkelen en kwam de samenwerking tussen eerstelijns, VVT-instellingen en ziekenhuizen in een stroomversnelling.

Ons onderzoek is voortvarend toegepast. Het is direct door het ministerie van VWS ingezet bij haar beleid. De kracht van de nieuwe online media maakte het makkelijk om de opgedane inzichten en kennis snel en efficiënt te delen in het netwerk.

Al met al mogen we stellen dat we samen vele lessen hebben geleerd. Daarom komen we hier als netwerk sterker uit. Blik met ons terug op 2020 in dit publiek jaarverslag.

Prof. dr. Raymond Koopmans, voorzitter UKON

UKON in 2020

33
Promovendi

Meer dan
33.400
medewerkers in
15
langdurige
zorgorganisaties

4 Webinars

3 promoties:
Adrie Gerritsen,
Willemijn van Erp
en Bram Tilburgs

15
Senior-
onderzoekers

50
genodigden
UKON-symposium
“Welbevinden voor
cliënten en
professionals”
meer dan
340
kijkers via livestream

10
gehonoreerde
subsidie aanvragen

10 COVID-19
adviezen door
psychologen

16
Science Practitioners

Totaal
subsidiebedrag
€ 3.272.500

2
COVID-19 projecten

**Verruiming
bezoekregeling**
**Probleemgedrag in
verpleeghuizen**

47
Publicaties

2
Hoogleraren

Ongeveer
41.500
cliënten, waarvan
meer dan
14.600
intramurale
cliënten

11
UKON-team
medewerkers

34
Lopende
onderzoeksprojecten

6
Expertteams

Ons verhaal

Wie zijn wij?

Wij zijn een regionaal netwerk binnen de zorg voor ouderen en mensen met een chronische ziekte dat (wetenschappelijke) kennis ontwikkelt, verspreidt en implementeert bij de aangesloten zorginstellingen en het onderwijs.

Waarom is dat belangrijk?

Omdat ieder mens recht heeft op een menswaardig bestaan met zoveel mogelijk eigenheid en eigen keuzes. Juist in een fase van je leven waarin je kwetsbaar bent en afhankelijk van anderen.

Waar werken wij aan?

We zijn er voor de zorgprofessional van nu én van de toekomst. Zij hebben de kennis en de vaardigheden nodig die helpen om recht te doen aan de zorg die een cliënt nodig heeft. Die helpen keuzes te maken voor iemand die dat zelf misschien niet meer kan.

Onze missie

Of we nu onderzoeker zijn, verzorgende, behandelaar, verpleegkundige, manager, hoogleraar of bestuurder, we vinden elkaar in een gemeenschappelijk doel. Wat we ook precies doen in de ouderenzorg, het gaat om:

*‘Gedeelde kennis die echt
bijdraagt aan de zorg
voor **mensen in een
kwetsbare fase in hun
leven.**’*

Ons werkgebied

UKON: een duurzaam netwerk

Oudere mensen met een chronische ziekte blijven steeds langer thuis wonen. Daarmee neemt de complexiteit van de zorg binnen onze instellingen toe. Ook neemt de complexiteit van de zorgvraag toe en speelt technologie een steeds grotere rol. Al deze ontwikkelingen vragen om meer specifieke expertise.

Er moet veel werk verzet worden met (nog steeds) te weinig zorgverleners en door de vergrijzing neemt de druk op de eerste lijn verder toe. Wij staan samen voor deze uitdagingen. De continu veranderende en complexe werkelijkheid vraagt om innovatieve onderzoeksmethodes die effect en meerwaarde laten zien voor de cliënt. Ons doel is de kwaliteit van leven en van de zorg voor kwetsbare ouderen en mensen met een chronische ziekte te verbeteren.

‘Iedereen verdient evidence-based topzorg en behandeling, ook al heb je niet meer zo lang te leven!’

Raymond Koopmans

Wij ontwikkelen, verspreiden en implementeren (wetenschappelijke) kennis die echt bijdraagt aan de zorg voor mensen in een kwetsbare fase van hun leven. We maken ons sterk voor een netwerk dat samen leert en waarde toevoegt aan de zorg. Een netwerk dat de zorgprofessional in staat stelt mee te groeien in een veeleisende toekomst.

‘Hier doen we het voor’

Monique Hertogs

Lid Raad van Bestuur
Archipel:

De verbinding tussen wetenschap en praktijk is in een crisis nog belangrijker om het goede te doen voor onze cliënten en medewerkers.

Angela Jansen

Voorzitter Raad van bestuur
ZZG Zorggroep:

UKON houdt het besef wakker dat we als zorgorganisatie geen eiland zijn, dat we onderdeel zijn van de maatschappij. Inclusief alle complexiteit en diversiteit die daarbij hoort. Door samen bij te dragen aan onderzoek en kennisontwikkeling komen we samen verder.

Saskia Ermers

lid Raad van Bestuur
zorggroep Maas & Waal:

Door krachten te bundelen verwerven we nieuwe inzichten waardoor we de zorg voor ouderen kunnen verbeteren.

Mireille de Wee

Voorzitter Raad van bestuur
Mijzo:

UKON maakt de impact zichtbaar van allerlei interventies in zorg en behandeling en draagt daarmee bij aan het borgen van verandering. We schuiven op naar onderzoek dat bijdraagt aan de transformatie van de zorg om antwoorden te vinden op de grote maatschappelijke uitdagingen.

Ruth Maas

lid Raad van Bestuur,
Zorgcentra De Betuwe

Door samen kennis te vergaren, kennis te delen en de wetenschap toegankelijk te maken tillen we de kwaliteit van zorg naar een hoger plan.

Coby Nogarede-Hoekstra

voorzitter Raad van bestuur
De Zorgboog:

Door onze aansluiting bij het UKON implementeren we onderbouwde kennis in de praktijk. Samen werken we aan continue verbetering van de zorg.

Angela Bras

bestuurder
SVRZ:

UKON inspireert ons bij innovaties en slim gebruik van data, om daarmee samen de toekomst van de ouderenzorg veilig te stellen.

Conny Helder en Jan-Kees van Wijnen

bestuurders
tanteLouise:

We hebben dit jaar mooie stappen gezet om onderwijs, wetenschap en de dagelijkse praktijk dicht bij elkaar te brengen. Dat heeft het UKON-netwerk ons gebracht.

Luc Kenter

voorzitter Raad van bestuur
Thebe:

Door met z'n allen samen te werken aan het verwerven van kennis, deze met elkaar te delen en in de praktijk toe te passen, brengen wij de zorg en ondersteuning op een hoger niveau.

15 zorgorganisaties en de afdeling Eerstelijns geneeskunde van het Radboudumc vormen samen het UKON netwerk:

Dagelijks bestuur

In gesprek met Fieke

Fieke van Deutekom, bestuurder van Kalorama over haar rol binnen het dagelijks bestuur van UKON.

“Ik lever graag mijn bijdrage als lid van het dagelijks bestuur. Hier zet ik mij in om ook vanuit mijn eigen ervaring als bestuurder verbinding te blijven zoeken met alle deelnemende bestuurders binnen het UKON.”

Waarom vind je dit belangrijk?

“Het UKON zie ik als een mooi samenwerkingsverband waarbij we ons gezamenlijk inzetten om de wetenschap zo dicht mogelijk te laten aansluiten bij de praktijk. Dat helpt om de zorg nog beter te maken.”

Hoe verhoudt Kalorama zich tot het UKON-netwerk?

“Binnen Kalorama zie ik dat de afgelopen jaren steeds meer energie is ontstaan om bezig te zijn met wetenschappelijk onderzoek. Meerdere collega's vanuit diverse onderdelen van Kalorama nemen deel aan de commissie Onderzoek en Praktijk. Zelf sluit ik twee-maal per jaar aan bij hun overleg. Vanuit mijn rol als bestuurder ben ik ook actief betrokken bij het onderzoek naar kwaliteit van arbeid binnen Kalorama. Ook hier worden verbindingen gelegd met onderzoekers van het UKON.”

Raymond Koopman
hoogleraar Ouderen-
geneeskunde en
voorzitter UKON

Debby Gerritsen
hoogleraar Welbevinden
in de langdurige zorg

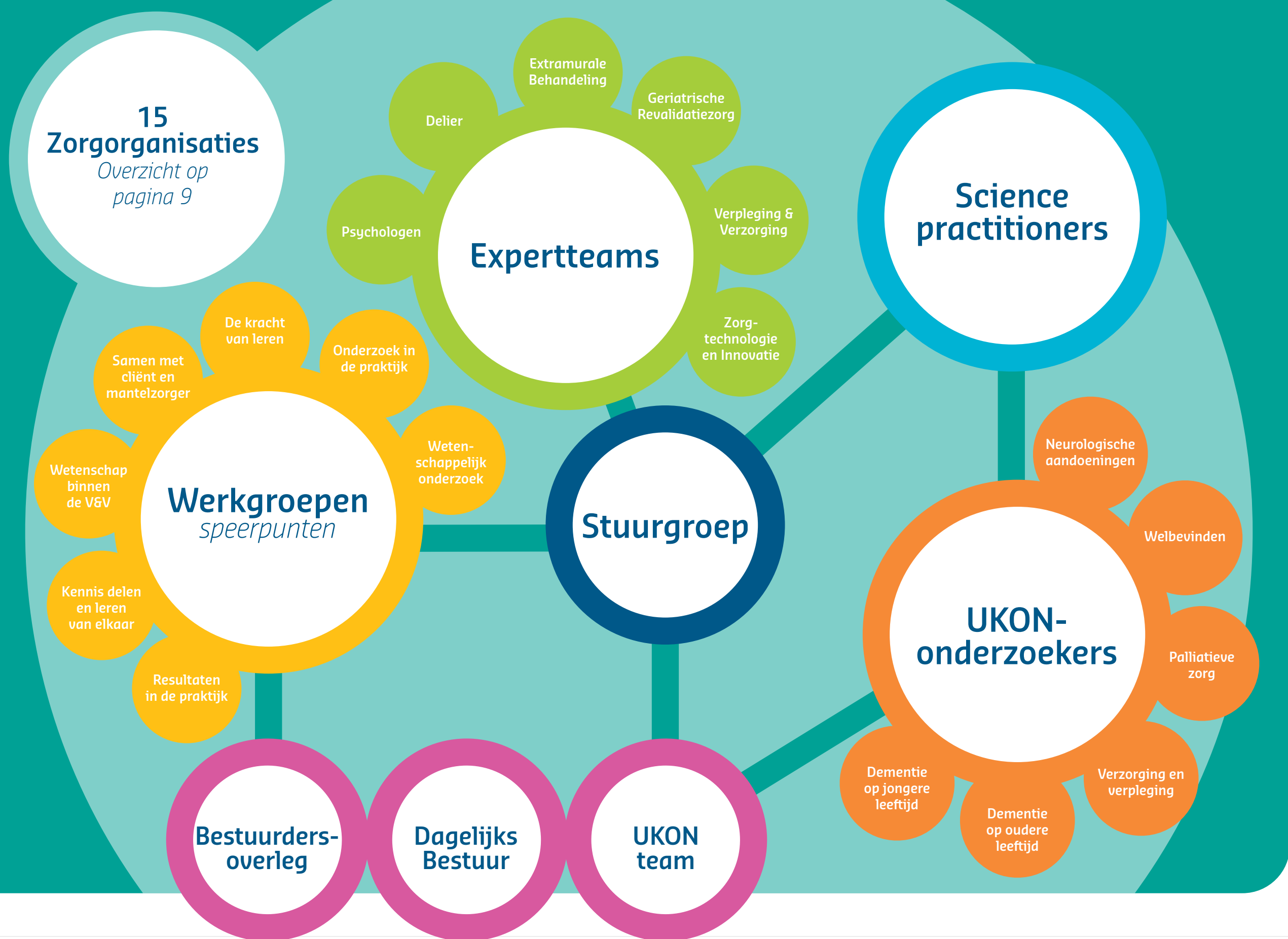
Marlies van Kordelaar
netwerkmanager UKON

Willem Kieboom
lid Raad van Bestuur
De Wever

Fieke van Deutekom
bestuurder Kalorama

Speerpunten

Wetenschappelijk onderzoek

Het onderzoeksprogramma Ouderen- en Langdurige zorg bestaat uit zes deelprogramma's. Ondanks COVID-19 heeft het onderzoeksteam in 2020 veel subsidie weten te verwerven. Voor de deelprogramma's Dementie op jonge leeftijd en Welbevinden zijn de visiedocumenten afgerond. Daarin beschrijven de programma-leiders het doel en de richting van het wetenschappelijk onderzoek, de gebruikte innovatieve methodologieën, welke studies er lopen en met wie er (inter)nationaal wordt samengewerkt.

Programmaleiders

Welbevinden

Prof. dr. Debby Gerritsen
Ouderenpsycholoog

Dementie op oudere leeftijd

Dr. Marieke Perry
Huisarts

Palliatieve zorg

Prof. dr. Raymond Koopmans
Specialist ouderengeneeskunde

Dementie op jongere leeftijd

Dr. Christian Bakker
GZ-psycholoog

Verzorging en verpleging

Dr. Anke Persoon
Verplegingswetenschapper

Neurologische aandoeningen

Dr. Jan Lavrijsen
Specialist ouderengeneeskunde

Subsidies

Project	Bedrag
Afweergedrag bij eten en drinken bij jonge en oudere verpleeghuisbewoners met dementie in samenwerking met de Waalboog	€ 300.000
Inzet van VIO bij ernstig probleemgedrag in samenwerking met de Wever en CCE	€ 300.000
'Als voor het baasje gezorgd moet worden' project van de Open Universiteit in samenwerking met de Zorgboog	€ 300.000
'De mens zien met Demenzien' project van Hogeschool Windesheim	€ 300.000
YD-CAN Project van Hogeschool Leiden	€ 170.000
Extramurale Praktijk Ontwikkeling Specialist Ouderengeneeskunde (EPOS) in samenwerking met NEO, ZZG, Waalboog, ZMW, Kalorama	€ 80.000
Verhuizen binnen de verpleeghuiszorg project van Maastricht University	€ 1.730.000
Actualisatie Kennismonitor Dementie	€ 25.000
Verruiming van de bezoeksregeling samenwerking namens SANO	€ 60.000
Zicht op zingeving project van Radboudumc, afd. Anesthesiologie, Pijn en Palliatieve Geneeskunde en ELG	€ 7.500

Uitgelicht deelprogramma Welbevinden

2020 was een belangrijk jaar voor dit deelprogramma. Welbevinden was namelijk zowel het thema van de oratie van Debby Gerritsen als van het UKON-symposium. COVID-19 maakte dit thema actueler en relevanter dan ooit. Al snel na de sluiting van de verpleeghuizen per 20 maart 2020, waren er geluiden dat er wat aan de hand was met probleemgedrag. We hebben veel kennis vergaard over hoe mensen kunnen bijdragen aan het welbevinden van kwetsbare ouderen en er is financiering verkregen voor praktijkgericht onderzoek naar video-interventies bij ernstig probleemgedrag. Via allerlei kanalen is de media-aandacht voor welbevinden gegroeid en zochten bestuurders en professionals contact met elkaar om het welbevinden te versterken binnen hun instellingen. Na 2020 is welbevinden een terecht kernthema!

Programmaleider Debby Gerritsen over het deelprogramma Welbevinden

“We versterken hoogwaardig, innovatief onderzoek direct met praktische relevantie. Dus: niet alleen kennis verspreiden, maar ook bijdragen aan de implementatie ervan. Zo dragen we bij aan het geestelijk en lichamelijk welbevinden van kwetsbare ouderen en mensen met chronische ziekte. Thuis én in de instelling. Het programma heeft specifiek aandacht voor probleemgedrag, depressie, apathie en zelf- en samenredzaamheid.”

Senior onderzoeker Annemiek Biilderman over welbevinden:

“Met onze onderzoeksprojecten proberen we niet alleen een bijdrage te leveren aan algemene kennis over het welbevinden van kwetsbare ouderen, maar ook direct veranderingen in de praktijk te bewerkstelligen.”

Trots op:
oratie prof. dr. Debby Gerritsen

Klik op de bollen

Uitgelicht proefschrift Adrie Gerritsen

Specialist ouderengeneeskunde Adrie Gerritsen deed de afgelopen jaren onderzoek naar de klinische aspecten van jonge mensen met dementie: de NeedYD-studie. In 2020 promoveerde hij met zijn proefschrift getiteld: 'The course and clinical aspects in young-onset dementia'.

Vanwaar deze speciale belangstelling?

"Ik heb het altijd al intrigerend gevonden hoe mensen van mijn leeftijd 'zomaar' dementie konden krijgen. Ik was en ben verbaasd dat zoiets bestaat. De Wever heeft een afdeling voor jonge mensen met dementie en met het starten van mijn onderzoek ben ik daar gaan werken. Een mooie combinatie om tegelijk in de praktijk te werken. Familie van patiënten kon ik zo steeds beter voorlichten en adviseren. Dat motiveerde."

Wat heeft je onderzoek NeedYD-II boven water gehaald als het gaat om het functioneren en de zorgbehoeften van jonge mensen met dementie?

"Wat ik vanuit NeedYD-II heb gedaan, is met een doktersbril kijken naar gegevens die bekend waren uit de NeedYD-I studie, aangevuld met een laatste ronde interviews. Uit de onderzoeksgegevens heb ik gekeken naar de onderwerpen comorbiditeit en medicatie-

gebruik. Met de verlenging van het onderzoek naar zes jaar, heb ik de 'survival-analyse' kunnen doen. We hebben gezien dat mensen een hele lange ziekte weg te gaan hebben vanaf de eerste symptomen van dementie. Ze leven gemiddeld nog 17 jaar na de start van deze symptomen."

Wat zegt je onderzoek over de bestaande richtlijnen?

"De kennis over factoren die een rol spelen bij ouderen is niet zomaar te vertalen naar jonge mensen met dementie. Richtlijnen omtrent dementie zijn ontstaan vanuit de ouderenzorg, en we zien dat deze richtlijnen niet altijd passen bij jonge mensen met dementie. Ik heb in mijn proefschrift ook nog inzichten beschreven aangaande bijvoorbeeld medicatiegebruik, diagnostisering en belangrijke verschillen tussen verschillende typen dementie."

Promoties in 2020

Klik op de afbeeldingen om de proefschriften te bekijken en te downloaden.

COVID-19 maatregelen en probleemgedrag in verpleeghuizen: een enquête

In gesprek met Roeslan Leontjevas

UKON-onderzoekers namen eind 2020 een online enquête af bij zorgprofessionals in verpleeghuizen. Centrale vraag: welk effect hebben de maatregelen rond COVID-19 op het gedrag van bewoners? Postdoctoraal

onderzoeker Roeslan Leontjevas vertelt over dit onderzoek.

Wat bracht dit onderzoek aan het licht?

“De coronacrisis zorgde evident voor een moeilijke periode in verpleeghuizen. Bij de opzet van het onderzoek verwachtten we daarom ook dat maatregelen zoals de bezoekersregeling, voor probleemgedrag zouden zorgen. Mensen zouden vereenzamen en meer problemen krijgen, zo was onze aanname. Daarom was het bijzonder om te zien dat sommige verpleeghuizen juist verbetering zagen. Er was sprake van minder omgevingsprikkels en meer rust en persoonlijk contact. Dat zorgde bij sommige mensen voor verminderd probleemgedrag.

Helaas waren er ook schrijnende gevallen: sommige bewoners kregen angsten door het nieuws dat ze op tv zagen of misten hun familie en gingen zich erg eenzaam voelen. Zij konden alleen video-bellen of hun naasten door het raam zien. Sommige bewoners lieten zich ontvallen liever eerder dood te gaan door contact met familie dan in opsluiting langzaam te sterven. Dit betrof vooral mensen met somatische klachten.”

Wat leert dit onderzoek ons?

“Wat het onderzoek vooral liet zien is dat je oog moeten hebben voor beide kanten. Dus niet alleen kijken naar wat slechter ging, maar ook naar wat beter ging.”

“Je moet niet alleen kijken naar wat slechter ging, maar ook naar wat beter ging”

In 2 factsheets en de samenvatting worden beknopt de uitkomsten van een online enquête naar de effecten van de COVID-19-maatregelen op probleemgedrag in het verpleeghuis weergegeven.

Kennis door COVID-19:
omgevingsprikkels en
activiteiten

Kennis door COVID-19:
online communicatie

Samenvatting resultaten
enquête COVID-19
maatregelen en
probleemgedrag in
verpleeghuizen

Trots op: UKON-onderzoekers 'in de media'

Tijdens de coronacrisis zijn verschillende medewerkers van het UKON geïnterviewd over de resultaten van hun onderzoek naar COVID-19:

Wat	Datum
1 Webinar "klaar voor een nieuwe golf"	3 november 2020
2 Nieuws vanuit Radboudumc: <u>Verpleeghuizen willen bezoekverbod tijdens tweede golf uit alle macht voorkomen 'Personeelstekort vormt de grootste dreiging'</u>	30 oktober 2020
3 Nieuws vanuit Radboudumc: <u>Niet alle verpleeghuizen automatisch op slot bij een tweede coronagolf</u>	22 juli 2020
4 Vilans: <u>10 adviezen voor psychologen in tijden van corona</u>	12 juni 2020
5 NPO radio 4: <u>Bezoekregeling verpleeghuizen versoepeld</u>	15 juni 2020
6 De Volkskrant: <u>Naar buiten? De deur van het verpleeghuis zit nog op slot</u>	12 juni 2020
7 De Gelderlander: <u>Verpleeghuizen bezoek</u>	13 juni 2020
8 Vilans: <u>Monitor bezoekregeling: zoeken naar balans tussen welzijn en preventie</u>	21 oktober 2020
9 Vilans: <u>Monitor bezoekregeling: bewoners fleuren op, maar implementatie vergt tijd</u>	19 juni 2020

Samenwerkende Academische Netwerken Ouderenzorg (SANO)

SANO vormt de verbindende schakel tussen de zes Academische Netwerken

Ouderenzorg in Nederland, die ieder een samenwerkingsverband vormen tussen een universiteit of universitair medisch centrum en zorgorganisaties in de regio. Het UKON is hier één van. De samenwerking binnen SANO leidt tot een grotere beschikbaarheid van kennis voor professionals in het hele land. Door de nauwe samenwerking tussen wetenschappers en professionals zorgen wij voor een effectieve kennisontwikkeling, kennisverspreiding en kennisimplementatie.

SANO bestaat uit:

Samen met AWO-L

In maart 2020 werden de verpleeghuizen plotseling gedwongen hun deuren te sluiten voor bezoek. Samen met de Academische Werkplaats Ouderenzorg Limburg (AWO-L) was UKON kartrekker van de monitor die zicht hield op de toepasbaarheid en impact van het verruimen van de bezoeksregeling in verpleeghuizen in Nederland.

Hilde Verbeek en Jan Hamers, namens AWO-L daarover:

“We kenden elkaar als academische werkplaats al langer maar hadden niet eerder direct samengewerkt. Het onderzoek kende een enorme tijdsdruk en had grote implicaties voor beleid en praktijk in de ouderenzorg. We hebben steeds snel kunnen schakelen om zo samen de zorg voor ouderen in het verpleeghuis te verbeteren.”

Het COVID-19 onderzoek van de andere Academische Netwerken Ouderenzorg

“Het ministerie van VWS stelde in april de vraag of de AWO's konden helpen om kennis te vergaren over COVID-19 in verpleeghuizen. Amsterdam keek naar de besmettingen. Leiden en Groningen analyseerden de beslissingen en acties van crisisteams in verpleeghuizen. Maastricht en Nijmegen onderzochten de impact van het bezoekverbod en de verruiming van de maatregelen. Daarbij werd samen met Groningen, Amsterdam en Tilburg een dieptemonitor uitgevoerd. De combinatie van de expertise op het terrein van wetenschappelijk onderzoek en het sterke netwerk met de verpleeghuizen maakte het mogelijk het onderzoek snel op te zetten en uit te voeren. Dan blijkt de kracht van AWO's.”

De Academische Netwerken Ouderenzorg ontvangen een structurele financiering van VWS en ZonMw.

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

ZonMw

COVID-19 onderzoek verruiming bezoekenregeling

Over het onderzoek

Het maatschappelijke vraagstuk was groot: hoe kunnen bewoners in hun dagelijks leven op een veilige manier contact hebben met hun familie, vrienden en zorgverleners? Contact is immers van wezenlijk belang voor het functioneren van bewoners in verpleeghuizen. Verpleeghuizen acteren voortdurend in een spanningsveld tussen het belang van de individuele bewoner en het belang van de woongemeenschap als totaal, inclusief naasten en medewerkers. De beperkende maatregelen voor bezoek vanwege COVID-19 hadden veel impact op het welbevinden van bewoners, hun familieleden en medewerkers. Vanaf 11 mei 2020 wordt de bezoekenregeling gevolgd in 76 verpleeghuislocaties, verspreid over de 25 veiligheidsregio's.

De monitor loopt nog door, de resultaten uit 2020:

Rapport 18 mei 2020

[Bezoekenregeling eerste indrukken](#)

[Factsheet bezoekenregeling eerste indrukken](#)

Rapport 8 juni 2020

[Ervaringen verruiming bezoekenregeling na 3 weken](#)

[Factsheet Ervaringen verruiming bezoekenregeling na 3 weken](#)

Rapport 16 oktober 2020

[Verruiming bezoekenregeling 'klaar voor een nieuwe golf?'](#)

[Webinar Monitoring Bezoekenregeling Verpleeghuizen](#)

Onderzoek in de praktijk

UKON richt zich naast wetenschappelijk onderzoek ook op onderzoek in de praktijk. Met name door in organisaties te werken aan een cultuur waarin medewerkers nieuwsgierig zijn en zichzelf de vraag stellen: “Is wat ik doe nog steeds de beste manier - of kan het beter of anders?” Ook zijn er veelbelovende innovaties in de praktijk die om verdere onderbouwing vragen middels onderzoek. Onderzoek in de praktijk wordt uitgevoerd samen met (en soms volledig door) professionals. De science practitioners van UKON zijn een belangrijke schakel om onderzoek in de praktijk te stimuleren en te verbinden aan het wetenschappelijk onderzoek van UKON.

Wat is een science practitioner?

Science practitioners zijn master-opgeleide professionals van een zorgorganisatie of senior-onderzoekers van het UKON. Zij werken één dag per week aan het verbinden van praktijk en wetenschap. Science practitioners hebben een vliegwielfunctie: ze halen praktijkvragen op, verbinden mensen en organisaties binnen het netwerk met elkaar, ondersteunen bij het maken van een onderzoeksvoorstel of het uitzetten van onderzoek bij een onderwijsinstelling en helpen om nieuwe kennis in praktijk te brengen.

De science practitioners

In 2020 zijn vier nieuwe science practitioners gestart. In totaal werken 16 science practitioners in 14 zorgorganisaties met verschillende achtergronden.

Mieke Koning,
geriatrie-
fysiotherapeut, Zorg-
centra de Betuwe

Caroline Tittelbach, geriatrie-
fysiotherapeut en **Eline van
Buuren**, logopedist,
De Waalboog

Mariska Haazen,
geriatriefysio-
therapeut, Archipel

**Mariëlle Olthoff-
Nefkens**, logopedist &
onderzoeker, Zorggroep
Maas en Waal

Annemiek Bielderma,
science practitioner
Attent en onderzoeker,
Radboudumc

**Archie de Ceuninck
van Capelle**, geestelijk
verzorger, De Wever

Lenny Tange,
verpleegkundig specialist,
SVRZ

**Lenni Boogaard-
Hengst**, Geriatrie-
fysiotherapeut, SVRZ

Anke Persoon,
science practitioner Liemerij en
netwerkcoördinator
en onderzoeker, Radboudumc

Els Derksen,
science practitioner
Kalorama en onder-
zoeker, Radboudumc

**Chantal
Sluijsmans**,
Geestelijk verzorger,
Thebe

Frédérique Wei-Glorieux,
MSc Fysiotherapeut
gespecialiseerd in
neurorevalidatie,
ZZG Zorggroep

Maartje Kokx,
GZ-psycholoog,
De Zorgboog

Kristel Kalkers,
GZ-psycholoog en
onderzoeker, Mijzo

Katja Drost,
Science Practitioner,
tanteLouise

Science practitioners in contact met elkaar

Vier keer per jaar komen de science practitioners bij elkaar voor inspiratie door gastsprekers, intervisie, scholing, en delen van 'lessen & successen'. Zo geven zij samen vorm aan hun rol. Met ruimte voor de specifieke context waarin ze werken. Thema's zijn o.a. de onderzoeksagenda in de eigen organisatie, toetsing van wetenschappelijk onderzoek en kwaliteit van praktijkonderzoek. Ook zij moesten het afgelopen jaar veel thuis werken, bijspringen op locatie, cliënten op afstand behandelen en konden alleen onder strikte voorwaarden op locatie komen.

Meer weten over de science practitioner? Bekijk dan [dit artikel](#) in Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde (aug. 2020).

Voorbeelden van activiteiten:

- Bijdragen/ontwikkelen van visie op wetenschap, onderzoek en innovatie;
- Organiseren van bijeenkomsten en inspiratiesessies om kennis te laten bewegen in de organisatie zoals kenniscafé's, EBP-café's, symposia;
- Verzamelen van praktijkvragen in de organisatie en samenbrengen op netwerkniveau;
- Collega's begeleiden in het uitwerken en uitvoeren van een praktijkonderzoek
- Ontwikkelen lokale onderzoeksagenda;

- Onderzoeksvoorstellen beoordelen en pré-advies geven aan wetenschapscommissie;
- Starten van estafette-onderzoek. Onderzoeksvragen worden dan verdeeld in deelvragen die door studenten wordt beantwoord. De studenten bouwen voort op elkaars onderzoek, waardoor de estafette-vorm ontstaat.
- EBP introduceren bij managementteams en zorgteams;
- Werken aan verbetering in zorg en behandeling met de methodiek Practice Development;

Trots op: lessons learned

In de zomer van 2020 namen de science practitioners het initiatief om hun lessons learned te verzamelen. In korte tijd is een [survey](#) samengesteld en verspreid onder de organisaties.

Kennis delen en
leren van elkaar

**CORONA IN HET VERPLEEGHUIS
LESSONS LEARNED IN UKON-ZORGORGANISATIES**

Thema's:

1. Preventie, quarantaine, isolatie, cohort	4. Ervaringen client en familie
2. Persoonlijke Beschermingsmaterialen (PBM)	5. Ervaringen medewerkers
3. Angst voor besmetting	6. Communicatie in en tussen teams
	7. Communicatie organisatiebreed

Vragen:

Wat ging goed?	Wat kan beter?	Welke onderzoeks- en kennisvragen zijn er?
----------------	----------------	--

UKON LESSONS LEARNED

1

< > ☰

De kracht van leren

Introductie

In nauw contact met het mbo, hbo en de opleiding geneeskunde en die tot specialist ouderengeneeskunde maken we studenten ervan bewust dat professionals hun leven lang blijven leren. In de 'driehoek' praktijk, onderzoek en onderwijs delen we de kennis die nodig is voor de beste zorg aan ouderen.

Docent Anja Harlaar – Linking pin mbo ROC Nijmegen

Voor de opleidingen voor verzorgenden op het mbo, de opleidingen binnen het hbo en de opleiding geneeskunde en die tot specialist ouderengeneeskunde worden de resultaten van UKON-onderzoek besproken met de opleiders.

De tools op de UKON-website vormen een basis daarvoor. Anja Harlaar is namens ROC Nijmegen actief binnen UKON. Als docent Verpleegkunde voor de opleiding verzorgende-IG vindt zij het belangrijk dat de inhoud van de opleiding up-to-date blijft. Resultaten van onderzoek dragen hieraan bij. Anja: "Vanuit de praktijk blijkt dat het gedrags- en welzijnsaspect in toenemende mate een rol speelt. Binnen het onderwijs voor verzorgende-IG brengen we deze aspecten daarom onder de aandacht. De tools van het UKON komen dan goed van pas."

Anke Persoon, Netwerkcoördinator UKON: “In de samenwerking met Anja wordt duidelijk dat er veel nodig is om onderwijs en onderzoek te integreren. De tools richten we voortaan specifieker op de functie van de zorgprofessional.

Wij bieden dan een kant-en-klaar lespakket voor de docent of een tool waar leerlingen zelfstandig mee aan de slag kunnen. Een docent kijkt namelijk vanuit een ander perspectief naar de vragenlijsten die wij in studies gebruiken. Dit helpt ons deze lijsten te verbeteren, zoals de Kennismonitor Dementie, die de kennis van verzorgenden inventariseert of de vragenlijst voor verzorgenden over Affiniteit met Evidence Based Practice (EBP)”.

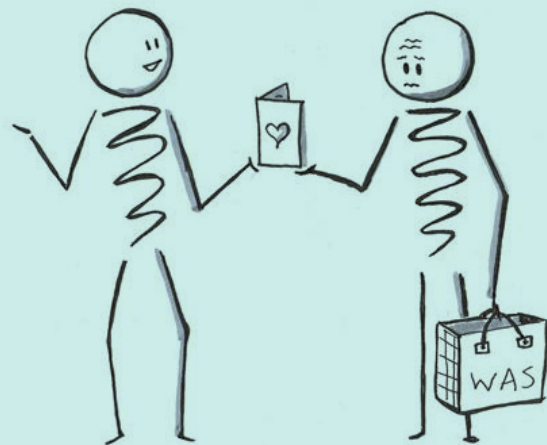

Samen met cliënt en mantelzorger

Sinds de zomer van 2019 werken we binnen UKON aan het speerpunt 'Samen met cliënt en mantelzorger'. Het gezamenlijke doel: advies geven over de manieren om cliënten, clientvertegenwoordigers en mantelzorgers beter te betrekken bij wetenschappelijk onderzoek. De verbinding tussen de wetenschapscommissie en de cliëntenraad in een zorgorganisatie is daarom een belangrijke prioriteit voor het netwerk.

“Organisaties in de ouderenzorg verschillen op allerlei gebied, maar als je vanuit een gedeelde visie naar elkaar luistert, ontdek je thema's die een specifieke focus verdienen. Zoals een gedegen participatie van cliënten bij wetenschappelijk onderzoek!”

Quote vanuit de werkgroep 'Samen met cliënt en mantelzorger'

Tekening: Hanneke Nijsten

Wie had kunnen voorspellen hoe het jaar getekend zou worden door COVID-19? Meer dan ooit werd duidelijk hoe belangrijk het is om cliënten en naasten te betrekken bij besluiten die genomen worden. Het onderzoek naar het effect en de impact van de bezoekersregeling op de bewoners, is daarvan een uitzonderlijk voorbeeld.

Wat doet de werkgroep? De aandacht van organisaties en bewoners/naasten is het afgelopen jaar veel gericht geweest op het beheersen van de gevolgen van COVID-19 in het verpleeghuis. Dat had ook zijn weerslag op de voortgang in de werkgroep. Zo had de werkgroep zich voorgenomen om een interactieve groepsdiscussie over het thema “clientparticipatie” op het UKON-symposium te organiseren. De werkgroep heeft in 2020 het advies “Participatie van cliënt en naasten bij onderzoek” uitgebracht (beschikbaar voor alle UKON-partners op de website); een advies over de vertegenwoordiging van cliënten in de wetenschapscommissie. Organisaties mogen meer worden uitgedaagd om cliëntvertegenwoordigers te laten aansluiten bij de wetenschapscommissie. Dat zou kunnen zorgen voor meer uitwisseling tussen wetenschap en cliënten en cliëntvertegenwoordigers.

Onder het mom: ‘Ga het gewoon doen’ wordt het komende jaar ingezet op de oprichting en werving van een UKON-cliëntenpanel; één van de adviezen van de werkgroep.

Trots op: de UKON-partners

De aangesloten verpleeghuizen bedachten creatieve manieren om, tijdens COVID-19, bewoners beter in contact te brengen met hun naasten. Wij zijn trots op hoe de UKON-partners dit contact tussen familie, mantelzorgers en cliënten georganiseerd hebben tijdens Corona. Een paar inspirerende voorbeelden:

Kalorama startte een ‘[luisterlijn](#)’ voor mantelzorgers waar zij met hun vragen en zorgen naar toe kunnen bellen.

De Waalboog [biedt](#) psychologische hulp aan familie van bewoners die door corona geen bezoek meer mochten ontvangen. Ook de bewoners zelf kregen extra ondersteuning.

Archipel regelde ‘hoog bezoek’ door familieleden middels een hoogwerker langs te laten gaan bij hun naaste. [Filmpje](#).

Wetenschap binnen de V&V

Het onderzoeksprogramma V&V focust op het verbeteren en innoveren van de zorg aan kwetsbare mensen. Dat gebeurt door het delen van kennis en het creëren van dynamiek en innovatie. Het onderzoek richt zich op het verder professionaliseren en versterken van de samenwerking binnen de gehele functiemix van verpleegassistenten, verzorgenden, (hbo-) verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten.

Trots op:

Toen de oproep kwam aan oud-verpleegkundigen om bij te springen in de zorg, hoefde zij niet lang na te denken. UKON-coördinator en onderzoeker Anke Persoon heeft tijdens de eerste COVID-19 golf (ook op een corona-afdeling) in een verpleeghuis gewerkt. Een zeer indrukwekkende ervaring volgens Anke: “Wat hebben verzorgenden veel verantwoordelijkheid!”

Anke schreef *leuke korte blogs* over haar ervaringen: ‘Terug in de zorg?’, ‘Schouder aan schouder’ en ‘Het pak en het masker’.

Rachida Handor brengt talent boven

Waarom een docent hbo-verpleegkunde promotieonderzoek doet

Voor Rachida Handor, docent hbo verpleegkunde en Erkennen van Verworven Competenties-assessor, staan de competenties en talenten van de verpleegkundigen centraal. Als onderzoeker binnen UKON buigt ze zich over de vraag hoe verpleegkundigen vormgeven aan hun functie en welke leer- en ontwikkelbehoeften zij hebben. Ze onderzoekt het in haar promotieonderzoek. Verplegen is namelijk routinematig werk; je hebt tijd en ruimte nodig om te kunnen groeien in je persoonlijke en professionele rol. “Het is een heel mooi thema om meer diepgaand te onderzoeken”, beaamt Rachida.

Rachida:

“Het is mijn passie te kijken welke talenten ik bij de lerende professional naar boven kan halen. En bij het promotieonderzoek haal ik mijn eigen talent naar boven!”

Eet Smakelijk

Méér cliëntgerichte maaltijden brengen meer welbevinden, dacht Willy Erdhuizen. De verpleegkundige in opleiding tot verpleegkundig specialist onderzocht de stelling in zijn afstudeeronderzoek. Meer invloed op de keuze van de maaltijd, meer betrokkenheid bij de voorbereiding en meer sfeer tijdens de maaltijd, dat was de interventie die moest bijdragen aan meer regie van de bewoner, en dus aan meer welbevinden.

Vanuit UKON werd meegedacht over de problemen die je in de praktijk tegenkomt om de nieuwe interventie te evalueren. Samen zoeken naar oplossingen voor onderzoek in een weerbarstige praktijk, dát maakte dat het onderzoek ging leven. Zo kwam het tot werkelijke kwaliteitsverbetering.

Willy Erdhuizen:

“De feedback en het reflecteren op de methodiek maakte dat het veel meer over de inhoud ging, over de situatie op de afdeling en over het verbeteren van de maaltijdbeleving om te komen tot meer welbevinden.”

Gevoel voor werken met ‘...bewezen methodes’

Lenny Tange ervaart grote meerwaarde van de begeleiding van haar onderzoek vanuit het UKON. Ze is verpleegkundig specialist en science practitioner bij SVRZ. In het kader van de master EBP in Health Care ontwikkelt en valideert Lenny een vragenlijst die de affiniteit van verzorgenden

en verpleegkundigen niveau 4 met evidence based practice meet. Negen organisaties uit het UKON-netwerk namen deel aan haar onderzoek.

Lenny:

“Ik maak gebruik van de onderzoeksexpertise binnen het UKON, het netwerk van organisaties en het netwerk van experts, zoals Anja Harlaar. Hierdoor is mijn onderzoek degelijker, groter, en meer valide.”

Trots op: **het succes van de driedelige miniserie Functiemix V&V**

Met als doel het creëren van samenhang tussen de verschillende V&V-functies in het verpleeghuis, bracht UKON in november 2020 een eerste webinar. Verzorgenden, verpleegkundigen, bestuurders en managers gingen er met elkaar over in gesprek. Samen met leerzame presentaties van experts bracht het ons een stap verder bij het ontwikkelen van een aantrekkelijke functie op hbo-niveau. Lees de [samenvatting](#) van de webinars en bekijk presentaties en resultaten.

Voor wie niets wilt missen, de webinars zijn volledig terug te kijken:

Kennis delen en leren van elkaar

Het UKON is een lerend netwerk dat continu in beweging is. Kennis delen en leren van elkaar staan centraal in dit speerpunt. UKON faciliteert en stimuleert dit op allerlei manieren. Op inhoudelijke thema's delen professionals uit de organisaties hun expertise in de expertteams. Zo brengen wij verschillende expertises en organisaties bij elkaar. Maar ook op beleidsspeerpunten van UKON zijn werkgroepen actief met bestuurders, stuurgroepleden en professionals uit de organisaties.

Om bestaande expertise te bundelen en relevante vragen op een zorgonderwerp te beantwoorden zijn expertteams samengesteld. Zij ontwikkelen tools, handvatten en producten die bruikbaar zijn voor alle UKON-partners.

1. *Verpleging & Verzorging (V&V)*
2. *Delier*
3. *Geriatrische Revalidatie Zorg*
4. *Psychologen*
5. *Extramurale behandeling*
6. *NIEUW in 2020: Zorgtechnologie en Innovatie*

Uitgelicht De Werkwijze tools

Uniforme werkwijzen voor de specialist
ouderengeneeskunde (SO)

*In gesprek met Marieke Perry van het
Expertteam Extramurale behandeling*

Huisarts, senior-onderzoeker en programma-leider Marieke Perry vertelt over het Expertteam Extramurale behandeling, dat in 2020 twee werkwijzen voor de specialist ouderengeneeskunde presenteerde. Hierin zijn officiële richtlijnen omgezet in concrete handvatten voor de praktijk.

Wat is het doel van deze werkwijzen?

“De werkwijzen voor ‘probleemgedrag’ en ‘analyse cognitieve stoornissen’ zijn vertalingen van de richtlijn van Verenso naar iets praktisch, iets handzaams voor de praktijk. Een werkwijze biedt concrete stappen: met wie kan ik overleggen, waar kan ik op rekenen, dat soort dingen. Zo ontstaat in de extramurale praktijk een uniforme werkwijze. Als huisartsen dan om een consult van een SO vragen, weten zij wat ze kunnen verwachten bij een bepaald type patiënt.”

Marieke:

“Het gaat om een uniforme werkwijze in de extramurale praktijk. Zodat huisartsen weten wat ze kunnen verwachten bij een consult.”

De Werkwijze probleemgedrag én Werkwijze analyse cognitieve stoornissen staan op de UKON website.

Wat deed dit Expertteam nog meer in 2020?

“COVID-19 overheerste natuurlijk bijna alles in 2020. Het had een enorme impact op de extramurale inzet van de SO. In de eerste golf waren ze nodig intramuraal. Toen is de extramurale zorg groten-deels stilgevallen. Veel mensen wilden hun naasten niet naar het verpleeghuis brengen dus was er juist sprake van een overver-teenwoordiging van complexe problematiek in de eerstelijns. Met overbelaste mantelzorgers en een toenemend aantal crises, had de huisarts de SO hard nodig.

Wat kun je dan doen in zo’n situatie om de SO voor de eerstelijns te behouden? Het expertteam voorzag in intervisievormen waarin we bespraken hoe we de zorg zo kunnen organiseren dat we in deze moeilijke tijd zowel intra- als extramuraal goede zorg kunnen bieden.”

Trots op: **expertteam Psychologen**

Dit expertteam leverde tien handige, bruikbare adviezen voor psychologen in verpleeghuizen ter ondersteuning van hun collega's in deze crisistijd. Door constant vragen op te halen uit de praktijk werden belangrijke problemen en behoeften snel gesignaleerd en kon het expertteam hierop inspelen. *Psycholoog in de ouderenzorg: 10 adviezen bij de coronacrisis*

De adviezen werkten zij uit in concrete tips én een nuttige poster voor op het prikbord. Ook op het gebied van nazorg.

Het expertteam Psychologen was in deze moeilijke crisistijd een bijzonder mooi voorbeeld van wat wij met het UKON-netwerk kunnen bereiken: kennis ontwikkelen, verspreiden en implementeren in de praktijk. Daar mogen we trots op zijn!

Tools in 2020

Gesprekshulp latere levensfase bij dementie

Deze gesprekshulp is speciaal ontwikkeld voor mensen met dementie en hun naasten. De tool geeft steun bij gesprekken over de latere levensfase.

Werkwijze: probleemgedrag
specialist ouderengeneeskunde (SO) in de eerste lijn

Online training: Dementie op jonge leeftijd

Bedoeld voor partners, kinderen, broers, zussen, ouders, andere familieleden, vrienden en kennissen van iemand met dementie op jonge leeftijd.

Werkwijze Analyse cognitieve stoornissen

Van offline naar online – kijk mee achter de schermen

2020 is hét jaar van de digitale media geworden. In sneltreinvaart heeft het UKON geschakeld om binnen het netwerk te blijven verbinden en zo kennis te delen. Neem een kijkje achter de schermen.

Quote vanuit het UKON-symposium:

“Ik was onder de indruk van de manier waarop jullie dit online symposium hebben georganiseerd onder de beperkende maatregelen. Complimenten!!”

Expertteams organiseren regelmatig netwerkbijeenkomsten voor hun collega's over specifieke thema's. In 2020 zijn we (gedwongen door de omstandigheden, zeggen we er eerlijk bij) gestart met het organiseren van webinars. Zowel het expertteam GRZ en Verpleging en Verzorging verzorgden succesvolle webinars over Ambulante

GRZ en Functiemix V&V. Zo haalden we een groot bereik. Er is geen reistijd meer en dat is een groot voordeel. Ook kunnen de professionals een webinar nog eens rustig terugkijken. Dit blijven we in de toekomst dus zeker doen.

Ook de onderlinge bijeenkomsten van expertteams, werkgroepen, science practitioners, onderzoekers, stuurgroepleden en bestuurders verliepen na maart 2020 allemaal online. Een hele omslag voor iedereen maar we hebben samen veel geleerd. Met (video)platforms als Teams, Zoom, of Skype, tools als Mentimeter of Kahoot en gebruik makend van breakout rooms, online cafés of de chat is veel interactie mogelijk. Nieuwe mogelijkheden en kansen te over om in het enorme werkgebied van UKON toch regelmatig contact te hebben.

Maar natuurlijk missen we het echte ontmoeten. Hopelijk kan dat weer in de loop van 2021. Maar online bijeenkomsten zullen niet meer verdwijnen bij UKON, er is een nieuwe manier ontstaan van ontmoeten, kennis delen en leren van elkaar.

Tekeningen: Hanneke Nijsten

Resultaten in de praktijk

Het toepassen van nieuwe kennis uit onderzoek in zorgorganisaties en opleidings- en onderwijsinstellingen vraagt veel flexibiliteit. Het afgelopen jaar heeft iedereen, met name de zorgorganisaties, zich van zijn beste kant laten zien. COVID-19 schiep enorme problemen en vroeg veel van de zorgprofessional, maar maakte ook duidelijk dat er veel mogelijk is. Zorgorganisaties hadden dit jaar andere prioriteiten dan het implementeren van resultaten van UKON-onderzoek (met uitzondering van COVID-19 gerelateerd onderzoek). Een belangrijke les is dat zorgorganisaties hebben ervaren wanneer het echt nodig is wij het snel voor elkaar krijgen.

Implementatie – onderzoek en advies werkgroep ‘resultaten in de praktijk’

Implementatie is een belangrijk speerpunt van UKON. In 2020 hebben wij onderzoek gedaan naar bevorderende en belemmerende factoren rondom implementatie in het verpleeghuis én behoefte geïnventariseerd van UKON-organisaties over het stimuleren en faciliteren van implementatie van onderzoeksresultaten. Dit is input geweest voor de werkgroep ‘resultaten in de praktijk’ die op basis van deze gegevens een advies voor het UKON heeft geschreven over hoe implementatie van onderzoeksresultaten verbeterd kan worden.

Sander Ranke, netwerkcoördinator UKON, heeft dit onderzoek uitgevoerd met hulp van Masterstudent Biomedische Wetenschappen Maaïke ten Westenend. Maaïke hielp mee bij de literatuurstudie, het organiseren en houden van de focusgroepen en bij het analyseren van de data.

Welke stappen zijn ondernomen in dit onderzoek?

De werkgroep heeft een advies gegeven wat zich richt op:

- het verbeteren van de vindbaarheid en toepasbaarheid van tools voortkomend uit onderzoeksresultaten;
- het verspreiden van kennis over implementatie en uitwisselen van ervaring tussen organisaties
- het opstarten van het implementatieteam binnen de zorgorganisaties

“Er is zoveel op de werkvloer aan de hand, maar doordat er telkens van het ene naar het andere gegaan wordt is er eigenlijk nooit iets echt uitgewerkt, waardoor ook de cultuur om iets echt goed in te zetten verwatert.”

Quote kwaliteitsmedewerker

“Bijna elke afdeling heeft zijn eigen cultuur en zijn eigen benaderingswijze om draagvlak te creëren en ik denk dat dit heel weinig meegenomen wordt, zeker in het borgen van projecten”

Quote zorgmedewerker

“De implementatiewijzer is heel bruikbaar, maar niet helemaal toegespitst op onze eigen situatie.”

Quote kwaliteitsmedewerker

“Je zou nog een brainstormsessie kunnen organiseren met de ondersteuning van: wat is de beste implementatiemethode.”

– Quote zorgmedewerker

UKON-symposium

Het UKON symposium 2020 was bijzonder. Niet alleen vanwege de oratie van prof. dr. Debby Gerritsen maar ook omdat het dit jaar voor het eerst in 'hybride' vorm heeft plaatsgevonden. Op dinsdag 29 september 2020 waren in Concertgebouw de Vereniging in Nijmegen vijftig genodigden fysiek aanwezig. Digitaal volgden echter meer dan 340 kijkers de livestream.

Waardering

Van de bezoekers vond 79% de livestream goed tot zeer goed. 93% gaf aan de volgende keer opnieuw een livestream te zullen volgen.

Trots op

meer dan 340 livestream kijkers

Quotes van deelnemers (anoniem)

"De oratie van Debby was treffend en inhoudelijk sterk! Ik voelde me vereerd hierbij aanwezig te mogen zijn!"

"Allerliefst had ik natuurlijk op locatie gezeten maar dit was een heel geslaagd alternatief!"

"Misschien waren er wel meer mensen uit mijn organisatie bij dan als het live was geweest."

"Genoten van de muziek. Toch een gevoel van samenzijn. En de goody-bag en verwijzing in de presentatie naar het kopje thee waren erg leuk!"

"De oratie was het klapstuk van de middag. Trots op onze hoogleraar Debby Gerritsen!"

Samenwerking

Het verbeteren van de ouderenzorg doe je natuurlijk nooit alleen. Het UKON is een netwerk met veel partner-organisaties:

Radboudumc

Contact & informatie

Heb je nog vragen? Neem gerust contact met ons op.

Geert Grooteplein 21, route 149

6525 EZ Nijmegen

Telefoon: 024 361 81 81

E-mail: ukon.elg@radboudumc.nl